

האם יהיה מיתון, האם הוא יתכן בכלל?

לבצוע את הקטנים

שאלה היא כמעט מיותרת. אם כחמש-שש השנים האחרונות על-פי קניימירה כלכליים, הרי המיתון כבר קיים. קנה-המידה החשוב ביותר הוא שיעור הצמיחה של התוצר הלאומי הגולמי. בתחום זה קיים כמשק הישראלי קיפאון מוחלט. כלומר: השעה שמיספר האוכלוסין בישראל הולך וגדל, לא מייצר המשק יותר, ולמעשה — יחסית לכל נפש בישראל — הוא מייצר אף פחות.

כחמש-שש השנים האלה לווה בתהליך של ניוון המשק גם באינפלציה גואה. לצירוף הזה, של ניוון ואינפלציה, המציאו הכלכלנים את המילה סטגפלציה. במדינות אחרות מנסים להילחם בסטגפלציה (אחרי שגורמים לה במכוון) על-ידי מאבק באחד משני מרכיביה. או שמנסים להביא במכוון להגדלת ההשקעות במשק, כדי להגדיל את התוצר הלאומי, או שמנסים להקטין את שיעור האינפלציה, בדרך כלל על-ידי ייקור המטבע.

המדיניות המטורפת של ישראל היא מילחמה בסטג-פלציה על-ידי הגברתה.

מצד אחד, מורמים האוצר ובנק ישראל כמויות אדירות של הון למשק — הן על-ידי התמיכה במניות הבנקים והן על-ידי תקציב-הביטחון הענק — וכך הם מגבירים את התהליך האינפלציוני. מצד שני ובאותה העת, מעניק משרד-האוצר את הגיבוי לבנקים, המעלים במהירות ובצורה זרה את מחירו של האשראי, בצורת זעלאת הריבית הבנקאית ברבע. זעלאה זאת תחנוק את מי שזקוק לאשראי כדי להמשיך בייצור — דיינו את התעשייה המקומית, ובכך מזכיר "המיתון" של הדיאורגד את המיתון של אמצע שנות השישים.

בתחילת שנות ה-60 הסתיימו גלי זעלייה הגדולים לישראל, ועמד

מי יאכל אותה? לשר האוצר לש- עבר, יורם אריי דור (מימין), לא היתה מדיניות ברורה. בראשית דרכו

האמצעים שהוצעו היו: הקטנת השכר ובלימת עליית המחירים, והקטנת הפיתוח המכוון על-ידי הממשלה. מה שהושג היה שונה לחלוטין מן המטרות שהוצבו.

מישקלם של ענפי התעשייה והייצור לעומת ענפי השירותים לא קטן, אלא דווקא גדל — ובהרבה. לא ענפי השירותים נפגעו, אלא התעשייה. הייצור לא גדל, אלא דווקא קטן. בגלל הקיסאון בתעשייה.

"ההישגים" האלה הושגו במחיר כבד מאוד. האבטלה עלתה בצורה דראסטית. גברה מאוד הירידה מן הארץ. המתים החברתיים והעדתיים עמדו על-יסף התפוצצות. המרי צא היחיד מן המיתון — כמו במדינות אחרות הנוקטות בצעד כזה — היתה מילחמה. והיא אכן באה.

זה אינו אומר שלא היו הישגים של ממש. אחד מהם היה ההקטנה — הזמנית מאוד — בגירעון השוטף במאזן-התשלומים. היא לא נבעה

הוא פעל להאצת הפעילות הכלכלית. אחר-כך צימצם אותה. יגאל כהן-אורגד, השר החדש, נושא את דגל הקיצוצים. הקורבן עלול להיות המשק הישראלי.

מאוד כשנים האחרונות עשויים להפוך את המיתון להתפוצצות של הריגועש חברתי.

התעשייה — בענפי הייצור של הכלכלה הישראלית חל בעשור האחרון תהליך חיוני בעיקרו, של מעבר לתעשיות עתירות ידע והון.

שכר-העבודה, שיוורד את שוכר-העבודה, ייאלץ את התעשייה לחזור לענפים אם לאו.

אם יקבל מי שהיה אז תלמיד של הכלכלנים האלה והיום הוא שר-האוצר את העצות האלה, הוא עשוי לנסות את כוחו כמין "מיתון" חלקי וסלקטיבי.

הפיתרון — מילחמה

מטרות המוצהרות היו זכריות כמו אז: לשנות את מיבנה

על מיתון...

הסתיים גם הורם של כספי השילומים מגרמניה. הסתיימו גם כמה עבודות ציבוריות גדולות, כמו המוביל הארצי ומיפעלי ים-המלח.

כמה כלכלנים מן האקדמיה טענו, שצריך לבלום את הצמיחה, המוגזמת של המשק. הם הצליחו לשכנע את מי

המיתון כבר קיים למעשה — האם יבצעו מיתון על גבי מיתון?

השטח את מתחריהם הקטנים והבינוניים. בשנות המיתון ובשנים שאחריו קצרו הליווייטנים של המשק את פירות המיתון. התעשיינים הבינוניים והבנקים הקטנים נקלעו לקשיים בגלל היעדר אשראי, וכך יכלו בנק לאומי בנק המועלים ובנק דיסקונט לבלוע בתוך שנים אחדות עשרות בנקים וקופות-אשראי. המיתון איפשר לעלית לבסס את המונופול שלה בענף המתמקים והקפה. דובק ביססה את המונופול שלה בתחום הטבק,

במדינה

אזרחות בחירות בלי קלפי

הם לא בחרו. הם רק באו להחתים תעודה כדי להבטיח את המשך אזרחותם הזרה.

תור ארוך של גברים ונשים נוצר עוד בשעות המוקדמות של בוקר יום א' ליד שגרירות ארגנטינה בתל-אביב. בידים החזיקו תעודות-זהות ארגנטיניות, ורבים הביטו בנוסטלגיה על החותמת מלפני 10 שנים, המוכיחה שהתייצבו בבחירות שנערכו בפעם האחרונה במדינה הדרום-אמריקאית. באותו היום נערכה ההצבעה ברחבי ארגנטינה, והיה נדמה שדוברי הספרדית, שהתאספו באחד מרחובותיה המרכזיים של תל-אביב, התגייסו כדי להשתתף בבחירות למימשל אזרחי כבואנוס-איירס.

המניע להתייצבות המאסיבית של אלפי אזרחי ישראל, יוצאי דרום-אמריקה, בשערי השגרירות, היה הדיפלומטים הארגנטיניים החי תימו כמהירות-הבזק את תעודות-הזהות שלהם, כהוכחה שהתייצבו כיום-הבחירות והתייחרו עם המולדת רובת-הספרדית מהקצה הדרומי של התבל. הבאים אף לא נכנסו לקונסוליה, אלא מסרו את התעודות, שהוחזרו להם תוך דקות ברחוב כשהן חתומות. אלפי היהודים והלא-יהודים, יוצאי-ארגנטינה, שביקשו לקבל חותמת על תעודות-הזהות שלהם, רצו להבטיח

לעצמם דרך פתוחה לחזור או לפחות לבקר, בזמן מן הזמנים, במולדתם לשעבר שלהם. ללא חותמת זו הם עלולים לאבד את דרכוניהם הארגנטיניים, כי כל אזרח ארגנטיני חייב להשתתף בבחירות. ההשלכה של אקט ההתייצבות ברורה: אנשים אלה אינם בטוחים שבאחד הימים, אם המצב במולדתם החדשה שלהם יהפוך יותר ויותר בלתי נסבל, לא ירצו לשוב למולדת הקודמת, אם שם תשתפר האווירה הפוליטית והחיים המתוקים יחזרו.

שלמה פרנקל